

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

วารสาร เป็นสิ่งพิมพ์ที่ลงพิมพ์เรื่องราวข่าวสารและวิทยาการความรู้ในแขนงวิชาต่าง ๆ ที่มีความก้าวหน้า ทันเหตุการณ์ และทันสมัยอยู่เสมอ ดังนั้นนักวิชาการตลอดจนนักวิจัยทั้งหลาย จึงมีความจำเป็นต้องติดตามความเคลื่อนไหวทางวิชาการที่ตนเองสนใจจากวารสารเพื่อที่จะได้รับความรู้ใหม่อย่างรวดเร็วถูกต้องทันเหตุการณ์

โตแนลต์ เดวินสัน (Davinson 1978 : 11) ได้ให้ความหมายของวารสารไว้ว่า

วารสารเป็นสิ่งพิมพ์ที่ออกในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ ซึ่งไม่จำเป็นต้องสม่ำเสมอ แต่โดยทั่วไปแล้วมักจะสม่ำเสมอ แต่ละฉบับจะมีหมายเลขที่ออกเรียงตามลำดับ และจะมีวัน เดือน ปี ประจำฉบับ พิมพ์ออกโดยไม่มีกำหนดเวลาสิ้นสุด ภายในเล่มจะมีบทความ เรื่องต่าง ๆ หรือข้อเขียนจากแหล่งต่าง ๆ หรือเขียนโดยผู้เขียนหลาย ๆ คน

วารสารเป็นแหล่งข้อมูลที่มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการศึกษาค้นคว้าวิจัยเป็นอย่างมาก เนื่องจากวารสารรายงานให้ทราบถึงความก้าวหน้าทางวิชาการและผลงานวิจัยใหม่ ๆ ในทุกแขนงวิชาซึ่งผู้อ่านหรือนักวิจัยไม่สามารถจะค้นหาจากสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ได้ เพราะวารสารเป็นสิ่งพิมพ์ที่มีรูปแบบในการเสนอข่าวสารได้อย่างรวดเร็วกว่าสิ่งพิมพ์อื่น ๆ (Paradis 1966 : 60) และการที่วารสารเป็นสิ่งพิมพ์ที่ออกมาโดยสม่ำเสมอจึงแน่ใจได้ว่าวารสารจะตีพิมพ์เรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว และต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าในระยะหลัง ๆ นี้จะมีผู้วิจารณ์ว่าวารสารบางรายการออกล่าช้าก็ตาม แต่วารสารก็ยังคงเป็นสิ่งพิมพ์ที่ตีพิมพ์เรื่องราวต่าง ๆ ได้รวดเร็วกว่าที่จะพิมพ์ออกมาในรูปแบบหนังสือ แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าเรื่องที่ปรากฏในวารสารจะไม่ปรากฏออกมาในรูปแบบหนังสือในภายหลัง ที่แน่นอนก็คือเรื่องที่ลงพิมพ์ในวารสารจำนวนมากไม่ปรากฏว่าจะเผยแพร่

หรือลงพิมพ์ในที่อื่น ๆ. จากความจริงดังกล่าวมานี้ทำให้ห้องสมุดต่าง ๆ รวบรวมและจัดเก็บวารสารเป็นจำนวนมากและมีความต้องการที่จะรวบรวมวารสารฉบับย้อนหลังด้วย (Davinson 1978 : 33-34)

หลุยส์ ชอร์ส (Shores 1954 : 161) ได้กล่าวถึงข้อได้เปรียบของวารสารว่า บทความวารสารมีข้อได้เปรียบทางการอ้างอิงในด้านที่มีความสั้นและกระชับ บทความสั้น ๆ หรือบทความที่มีการย่อแล้วมักจะตอบคำถามได้ดีและเสียเวลาน้อยกว่าที่จะใช้หนังสือทั้งเล่ม และวารสารเป็นแหล่งข้อมูลที่เข้าถึงได้ง่ายกว่าเนื่องจากการทำดัชนีช่วยค้นอย่างจริงจัง

นอกจากนี้ในคำแถลงที่สำคัญยิ่งของห้องสมุดรัฐสภาอเมริกัน (Annual Report of the Librarian of Congress 1946 1977 : 400 quoted in Osborn 1973 : 45-46) กล่าวว่า

สิ่งพิมพ์ประเภทวารสาร...นับเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นมากสำหรับการวิจัย ในวารสารจะเสนอข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย และเสนอรายงานการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ นิติศาสตร์ และประวัติศาสตร์อย่างละเอียด ดังนั้นห้องสมุดเพื่อการวิจัยที่ใหญ่ ๆ ทุกแห่งจึงต้องให้ความสนใจต่อการจัดหาและการเก็บบันทึกสิ่งพิมพ์ประเภทวารสารเป็นอันดับแรก...

วารสารนอกจากจะเป็นสิ่งพิมพ์ที่เผยแพร่วิทยาการใหม่ ๆ ของทุกสาขาวิชาแล้ว ยังเป็นเวทีแสดงความรู้และความคิดเห็นของนักวิจัยและนักประพันธ์ใหม่ ๆ ดังที่ ริชาร์ด เค การ์ดเนอร์ (Gardner 1981 : 73) ได้กล่าวไว้ว่า

...วารสารจำนวนมากเป็นเวทีหรือจุดเริ่มต้นของนักประพันธ์ใหม่ เป็นแหล่งที่จะก้าวไปสู่การยกสถานะภาพทางวิชาการและยังมีความสำคัญในฐานะเป็นแหล่งสื่อสารความรู้ต่าง ๆ อีกด้วย...

ด้วยเหตุที่วารสารมีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการศึกษาและการค้นคว้าวิจัยเป็นอย่างมาก ห้องสมุดทุกประเภทโดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องสมุดมหาวิทยาลัยจึงถือว่าวารสารมีความสำคัญต่อห้องสมุดอย่างยิ่งเช่นกัน เพราะมหาวิทยาลัยมีความจำเป็นต้องติดตามพัฒนาการวิชาต่าง ๆ ที่มีการเรียน

○

การล่อนหรือค้นคว้าวิจัยในมหาวิทยาลัยหรือในสถาบันต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยตลอดจนวิชา เกี่ยวข้อง เพื่อถ่ายทอดวิทยาการทันสมัยที่สุดให้นักศึกษาและเพื่อเป็นพื้นฐานเป็นแนวทางในการค้นคว้าวิจัย ในสถาบันของตนด้วย ห้องสมุดมหาวิทยาลัยสิงคโปร์ได้จัดท้าวารสารไว้เพื่อสนองความต้องการนี้เป็น จำนวนมาก (Downs 1966 : 7 อ้างถึงใน วิสิทธิ์ ลินตวงศ์ 2520 : 266) นอกจากนี้ สถาบันการวิจัยและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ยังได้จัดทำวารสารวิชาการขึ้นเอง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่ผลงานวิชาการในสาขาต่าง ๆ รวมทั้งให้นักวิจัยและคณาจารย์มีแหล่ง สืบค้นพิมพ์ ผลงานทางวิชาการตลอดจนเผยแพร่ผลงานวิจัย และเพื่อให้นักศึกษานักศึกษาได้ใช้เป็นเอกสารประกอบ การศึกษาในระดับอุดมศึกษาด้วย ดังเช่นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้จัดทำวารสารธรรมศาสตร์ ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ศิลปวิทยาการความรู้และความคิดเห็นใหม่ ๆ ในแขนงวิชาที่ เปิดสอนในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยส่งเสริมให้อาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิได้ ส่งมอบผลงาน ทางวิชาการ และเพื่อให้เป็นเอกสารอ่านประกอบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา (วารสาร ธรรมศาสตร์ 1 (มิถุนายน 2514))

โดยที่วารสารธรรมศาสตร์ซึ่งเป็นวารสารราย 3 เดือน เริ่มออกตั้งแต่ พ.ศ. 2505 ถึง พ.ศ. 2506 และได้หยุดชะงักไป มาเริ่มออกเป็นปีที่ 1 อีกครั้งในปี พ.ศ. 2514 จน กระทั่งปัจจุบัน คือ พ.ศ. 2526 ซึ่งนับเป็นปีที่ 12 แล้ว แต่ยังไม่เคยมีผู้ใดศึกษาวิเคราะห์เนื้อหา บทความในวารสารเล่มนี้มาก่อน มีแต่การวิจัยเรื่องการประเมินคุณค่าวารสารภาษาไทยที่ใช้ ในการวิจัยด้านสังคมศาสตร์ ของ มารศรี ศิวรักษ์ เมื่อ พ.ศ. 2518 เท่านั้น และสรุป ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับวารสารธรรมศาสตร์ว่า บทความในวารสารธรรมศาสตร์มีความถูกต้อง แม่นยำและเชื่อถือได้ เนื่องจากการวิเคราะห์เป็นเหตุเป็นผลในเชิงวิชาการ (objective) ไม่ใช่เป็นการวิเคราะห์โดยใช้ความรู้สึกของตนเอง (subjective) และเป็นบทความที่มี เนื้อหาสอดคล้องกัน (consistent) ไม่ขัดแย้งกันเอง นอกจากนี้เนื้อหาที่เขียนทันสมัยคือ เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เพิ่ง เกิดขึ้นหรือกำลัง เกิดขึ้นในปัจจุบัน เนื้อหาบทความให้ ความรู้หรือแนวความคิดใหม่แก่ผู้อ่าน มีลักษณะการวิเคราะห์ที่เป็นเหตุเป็นผล (critical) ไม่ใช่เพียงการบรรยาย (descriptive) มีการมองปัญหาในแง่มุมใหม่ ๆ เป็นบทความที่

เกี่ยวข้องกับเรื่องที่อยู่ในความสนใจของคน เนื้อหาบทความเหมาะสมสำหรับเป็นที่อ้างอิงศึกษาค้นคว้าหรือโต้แย้งต่อไป มีหลักฐานอ้างอิงที่น่าเชื่อถือได้ และยังเป็นวารสารที่ดีพิมพ์บทความหลาย ๆ แขนงวิชาไว้ในวารสารฉบับเดียวกัน และจะมีผู้ใช้มากกว่าหนึ่งสาขาวิชา (มารศรี ศิวรักษ์ 2518 : 182)

ถึงแม้ว่าผลงานวิจัยของ มารศรี ศิวรักษ์ จะสรุปว่าวารสารธรรมศาสตร์เป็นวารสารที่มีคุณค่าทางวิชาการเหมาะสำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัยในหลาย ๆ แขนงวิชาก็ตาม แต่งานวิจัยของมารศรี เป็นเพียงการประเมินค่าวารสารเท่านั้น มิได้มีการวิเคราะห์ถึงเนื้อหาบทความว่าประกอบด้วยสาขาวิชาอะไรบ้าง และตรงกับวัตถุประสงค์ในการจัดทำวารสารหรือไม่ นอกจากนี้การจัดทำวารสารธรรมศาสตร์ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงบรรณาธิการและคณะบรรณาธิการหลายชุด แนวทางในการกำหนดนโยบายการบริหารงานและการเลือกสรรบทความซึ่งน่าจะแตกต่างออกไป ควรจะได้มีการศึกษาวิเคราะห์ขอบเขตเนื้อหาของบทความในวารสารธรรมศาสตร์ และสำรวจถึงผู้เขียนบทความว่าจำกัดและกระจายอยู่ในกลุ่มบุคคลใดบ้าง

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็น: ข้าราชการในสังกัดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์ เนื้อหาบทความซึ่งลงพิมพ์ในวารสารธรรมศาสตร์ว่ามีแขนงวิชาใดบ้าง และผู้เขียนบทความส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย หรือนักศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์หรือบุคคลภายนอก ทั้งนี้เพื่อศึกษาว่าจะตรงตามวัตถุประสงค์ของการจัดทำวารสารธรรมศาสตร์ในข้อที่ว่าจะเผยแพร่ศิลปวิทยาการความรู้และความคิดเห็นใหม่ ๆ ในแขนงวิชาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และส่งเสริมให้อาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอผลงานทางวิชาการหรือไม่ โดยจะไม่ศึกษาถึงวัตถุประสงค์ในข้อที่ว่า เพื่อให้เป็นเอกสารอ่านประกอบการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากเป็นการศึกษาในอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งไม่ใช่การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยจะทำให้ทราบปริมาณและขอบเขตของ เนื้อหาบทความในวารสารธรรมศาสตร์ว่าครอบคลุมเนื้อหาสาขาวิชาใดบ้าง และมีสาขาวิชาใดที่มีการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่ยังไม่เคยมีบทความในสาขาวิชานั้น ๆ ปรากฏในวารสารธรรมศาสตร์ หรือ

ส่วนใหญ่มีบทความในสาขาวิชาใด และมีสาขาวิชาใดเป็นส่วนน้อย นอกจากนี้ยังทำให้ทราบว่า ผู้เขียนบทความจำกัดและกระจายอยู่ในกลุ่มบุคคลใดบ้าง ผลจากการวิจัยนี้อาจจะเป็นแนวทางให้ ผู้จัดทำวารสารธรรมศาสตร์ นำมาพิจารณาปรับปรุงคัดเลือกลงพิมพ์บทความในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ให้มีสัดส่วนที่เหมาะสม รวมทั้งช่วยกระตุ้นและสนับสนุน ให้อาจารย์ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตลอดจนผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ เขียนบทความ ในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่ยังขาดแคลนอยู่เพื่อนำมาลงพิมพ์เผยแพร่ในวารสารธรรมศาสตร์ ซึ่งจะทำให้ นักศึกษาและนักวิชาการได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการใช้วารสารธรรมศาสตร์ในการ ประกอบการศึกษาค้นคว้าต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนงานที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาวารสารปรากฏว่ามีงานวิจัย ทั้งในต่างประเทศ และในประเทศไทยดังจะกล่าวต่อไปนี้คือ

ก. งานวิจัยในต่างประเทศ

งานที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาวารสารในต่างประเทศปรากฏว่ามีการวิเคราะห์ เนื้อหาวารสารที่เป็นวารสารรายการเดี่ยวและหลายรายการ งานวิจัยดังจะกล่าวต่อไปนี้จะกล่าว ถึงลักษณะเนื้อหาของบทความและผู้เขียนบทความดังนี้คือ

1. ลักษณะเนื้อหาของบทความ

งานวิจัยของ โรเจอร์ เคน พาลเมอร์ (Palmer 1978) ได้วิเคราะห์ ถึงบทความวารสารทางด้านกฎหมาย บรรณารักษศาสตร์ และบริการสังคม และสรุปว่าบทความ ทางด้านบรรณารักษศาสตร์มีเนื้อหาทางด้านการศึกษาปฏิบัติงานคิดเป็นร้อยละ 36.7 และบทความทาง ด้านบริการสังคมมีเนื้อหาทางด้านการศึกษาปฏิบัติงานคิดเป็นร้อยละ 48.6 บทความทางด้านบรรณารักษ ศาสตร์มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทดลองคิดเป็นร้อยละ 16.4 ในช่วงปี ค.ศ. 1965-1969 และคิด

เป็นร้อยละ 22.1 ในช่วงปี ค.ศ. 1970-1974 บทความทางด้านบริการสังคมมีเนื้อหาเกี่ยวกับการทดลองคิดเป็นร้อยละ 13.5 ในช่วงปี ค.ศ. 1965-1969 และคิดเป็นร้อยละ 18.7 ในช่วงปี ค.ศ. 1970-1974 ส่วนบทความทางด้านกฎหมายมีบทความคิดเป็นร้อยละ 80.2 ในช่วงปี ค.ศ. 1965-1969 และคิดเป็นร้อยละ 80.3 ในช่วงปี ค.ศ. 1970-1974

งานวิจัยของ โรเบิร์ต เดน-คู ลี (Lee 1980) เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาวารสาร Journal of Special Education ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1966 ถึงปี ค.ศ. 1978 ได้พบว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านจำนวนและประเภทของบทความที่ลงพิมพ์ในช่วงเวลาดังกล่าว และไม่มีการเพิ่มจำนวนบทความที่เกี่ยวกับเรื่องร่วมสมัย สรุปได้ว่า เนื้อเรื่องที่พิมพ์ในวารสารไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสาขาวิชาการศึกษาเฉพาะในปัจจุบัน

เอ็ดเวิร์ด เจ สมิท (Smith 1980) ได้วิเคราะห์เนื้อหาวารสารทางการหนังสือพิมพ์ 2 รายการคือ Journalism Quarterly (1924-1973) ทั้งหมด 50 ปี และ Journalism Educator (Winter 1971 - October 1978) ทั้งหมด 32 ฉบับ ได้พบว่า Journalism Quarterly สนใจเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาทางการหนังสือพิมพ์ทั่วไป ในขณะที่ Journalism Educator จะเน้นเกี่ยวกับเรื่องการศึกษา Journalism Quarterly สัมผัสบทความเกี่ยวกับการศึกษาทางการหนังสือพิมพ์น้อยกว่า แต่บทความจะมีความยาวมากกว่า วารสารทั้ง 2 รายการ ได้ลงพิมพ์บทความเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาทางการหนังสือพิมพ์ในเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณอยู่ตลอดมา แต่ Journalism Quarterly กำลังเพิ่มบทความเชิงปริมาณมากขึ้น บทความใน Journalism Quarterly สนใจในเรื่องที่ว่าควรจะสอนอะไรในการศึกษาทางการหนังสือพิมพ์ ในขณะที่บทความใน Journalism Educator จะเน้นเรื่องที่ว่าสอนอย่างไร

สตีเฟน เจ ปาร์กเกอร์ (Parker 1982) ได้ศึกษาเนื้อหาและการเผยแพร่ของวารสาร Unesco Journal of Information Science, Librarianship and Archives Administration (UJISLAA) โดยวิเคราะห์บทความทั้งหมด 79 บทความ

จากปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ถึงปีที่ 3 ฉบับที่ 1 ปรากฏว่ามีบทความเชิงพรรณนาและรายงานมากกว่าบทวิจารณ์กิจกรรมในปัจจุบัน หัวข้อเนื้อหาที่ไม่ได้ครอบคลุมงานด้านสารนิเทศอย่างเพียงพอ บทความที่ครอบคลุมเนื้อหาทางด้านภูมิศาสตร์ก็มักจะเน้นเกี่ยวกับเรื่องทางยุโรปมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ สิ่งมีความต้องการที่จะปรับปรุงรูปแบบและเนื้อหาของบทความ

กิลเลน ฟาวเลอร์, จูเนียร์ และ เอ็ดเวิร์ด เจ สมิท (Fowler and Smith 1982) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความน่าอ่านของกลุ่มเนื้อหาที่มีลักษณะเป็นล่าช้า (delayed) และล่าช้า (immediate) ในนิตยสาร Time และ Newsweek โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างบทความจากนิตยสารดังกล่าวมารายการละ 8 ฉบับ จากเดือนพฤศจิกายน 1979 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 1980 กลุ่มล่าช้าได้แก่ ข่าวธุรกิจ/เศรษฐกิจ และข่าววิทยาศาสตร์/การแพทย์ ล่าช้าได้แก่ ข่าวกีฬา ข่าวภาพยนตร์ และข่าวเกี่ยวกับประชาชน ผลของการวิจัยสรุปได้ว่า ลักษณะล่าช้ามีความแตกต่างกันในระดับความน่าอ่านของเนื้อหา บทความที่มีลักษณะเนื้อหาเป็นล่าช้าจะอ่านยากกว่าบทความที่มีลักษณะเป็นล่าช้า ล่าช้าจะใช้พยางค์มากกว่าและมีความยาวเฉลี่ยของประโยคมากกว่าด้วย

จะเห็นได้ว่าการศึกษาลักษณะเนื้อหาของบทความวารสารของ โรเจอร์ เคน พาลเมอร์ (Palmer 1978) ของ โรเบิร์ต เดน-คู ลี (Lee 1980) ของเอ็ดเวิร์ด เจ สมิท (Smith 1980) ของ สตีเฟน เจ ปาร์กเกอร์ (Parker 1982) และของ กิลเลน ฟาวเลอร์, จูเนียร์ และ เอ็ดเวิร์ด เจ สมิท (Fowler and Smith 1982) จะมีลักษณะดังนี้คือ พาลเมอร์ (Palmer 1978) จะศึกษาวารสารทางด้านกฎหมาย บรรณารักษศาสตร์ และบริการสังคม ว่ามีเนื้อหาทางการปฏิบัติงานหรือการทดลองจำนวนเท่าใด แต่ ลี (Lee 1980) จะศึกษาถึงจำนวนและประเภทของบทความรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของเนื้อหาในสาขาวิชาของวารสารที่นำมาศึกษา สมิท (Smith 1980) จะศึกษาเนื้อหาของบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารทางการหนังสือพิมพ์ 2 รายการ โดยวิเคราะห์ว่าวารสารแต่ละรายการจะเน้นลักษณะการเล่นเนื้อหาทางการหนังสือพิมพ์แตกต่างกันอย่างไร ปาร์กเกอร์ (Parker 1982) จะ

ศึกษาถึงรูปแบบและเนื้อหาของบทความว่ามีลักษณะและ เนื้อหา เน้นหนักไปทางด้านใด ส่วน ฟาวเลอร์ และสมิท (Fowler and Smith 1982) จะศึกษาเปรียบเทียบความน่าอ่านของ เนื้อหาบทความที่เป็นข่าวล่าช้าและข่าวด่วน

2. ผู้เขียนบทความ

จอห์น แฟรงค์ ไบน์เดอร์ (Binder 1970) พบว่าผู้เขียนบทความใน วารสารที่เขานำมาศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับนักวิชาชีพ และศิลปินระดับกลางที่เป็นที่รู้จักของ คนในสังคม

โรเจอร์ เคน พาลเมอร์ (Palmer 1978) พบว่าอาจารย์ผู้สอนวิชาทาง ด้านกฎหมาย และบริการสังคมเขียนบทความในวารสารเกือบจะเป็น 2 เท่าของอาจารย์ผู้สอน วิชาทางด้านบรรณารักษศาสตร์ (28% ต่อ 14.2%)

โรเบิร์ต เดน-คู ลี (Lee 1980) ได้พบว่าผู้เขียนบทความในวารสาร Journal of Special Education ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาเอกคือ 75% และ ในจำนวนนี้มี 3% ที่มีปริญญาเอกทางด้านการศึกษา แพทย์ และมี 13% ที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญา เอก

จอห์น เอ็น โอลส์การ์ด และ เจน คินซ์ โอลส์การ์ด (Olsgaard and Olsgaard 1980) ได้ศึกษาผู้เขียนบทความในวารสารทางบรรณารักษศาสตร์ที่สำคัญ ๆ 5 รายการที่ออกในช่วงระยะเวลา 10 ปี โดยศึกษาถึง เพศ อาชีพ และภูมิสำเนาของผู้เขียน บทความ ผลปรากฏว่าผู้เขียนที่เป็นชายมีจำนวนมากกว่าที่ได้คาดไว้ และมีผู้เขียนมากกว่าจำนวนเฉลี่ยจะมีภูมิสำเนาอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและตะวันตกกลางของสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ ยังแสดงแนวโน้มในด้านอาชีพของผู้เขียนบทความว่าเป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย บรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน บรรณารักษ์ห้องสมุดประเภทอื่น ๆ อาจารย์บรรณารักษศาสตร์ นักศึกษา บรรณารักษศาสตร์ อาจารย์สาขาวิชาอื่น ๆ และผู้ที่ไม่ใช่บรรณารักษ์ และไม่ใช่อาจารย์ใน วารสารทั้ง 5 รายการ ว่ามีจำนวนเท่าไร

เอ็ดเวิร์ด เจ สมิท (Smith 1980) พบว่าผู้เขียนบทความในวารสาร Journalism Quarterly และ Journalism Educator ส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลในวงการ การศึกษาทางการหนังสือพิมพ์ (Journalism education)

จะเห็นได้ว่า ไบนเดอร์ (Binder 1970) จะศึกษาถึงลักษณะของผู้เขียนบทความ ในวารสารที่เขานำมาศึกษาในด้านอาชีพ ในขณะที่พาลเมอร์ (Palmer 1978) จะศึกษาว่า อาจารย์ในสาขาวิชาใดจะเขียนบทความมากกว่าอาจารย์ในสาขาวิชาใด ส่วน ลี (Lee 1980) จะศึกษาถึงระดับการศึกษาของผู้เขียนบทความในวารสารที่ตนนำมาวิเคราะห์ โอลส์การ์ด และ โอลส์การ์ด (Olsgaard and Olsgaard 1980) จะศึกษาถึงเพศ อาชีพ และภูมิสำเนา ของผู้เขียน ส่วน สมิท (Smith 1980) จะศึกษาว่าผู้เขียนบทความส่วนมากอยู่ในวงการใด

ข. งานวิจัยในประเทศไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เนื้อหาวารสารรายการเดียวมี 3 เรื่องคือ งานวิจัยของ สัมผัส ดุศรีพิทักษ์ (2518) ชลธิชา สุทธินิรันดรกุล (2521) และ บุญทาวีศวไพศาล (2525) ส่วนงานวิจัยที่ศึกษาถึงวารสารหลายรายการในด้านลักษณะเนื้อหาของบทความที่ปรากฏในวารสาร ได้แก่ งานวิจัยของ พระฉิมพล กุลบุญ ซึ่งทำร่วมกับ ชลธิชา สุทธินิรันดรกุล (2525) งานวิจัยของไทยทั้งหมดที่กล่าวมานี้จะกล่าวถึงลักษณะเนื้อหาของบทความและผู้เขียนบทความดังต่อไปนี้คือ

1. ลักษณะเนื้อหาของบทความ

สัมผัส ดุศรีพิทักษ์ (2518) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "แนวโน้มการศึกษาด้านรัฐประศาสนศาสตร์ : บทความในวารสารรัฐประศาสนศาสตร์และวารสารพัฒนบริหารศาสตร์*

*วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ได้พัฒนามาจากวารสารรัฐประศาสนศาสตร์

(พ.ศ. 2503-2516)" ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปได้ว่าบทความสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาได้แก่ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์และสังคมวิทยา ส่วนสาขาวิชาสถิติ หรือสถิติประยุกต์นั้นมีจำนวนน้อยที่สุด

✓ บุญทา วิค้วไพศาล (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหา วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์" ซึ่งพบว่า เนื้อหาบทความในวารสารพัฒนาบริหารศาสตร์ในช่วงปี พ.ศ. 2517 ถึง พ.ศ. 2523 เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการจัดทำและยังมีแนวโน้มเหมือน ระยะแรก ๆ ที่สัมพันธ์ คูศิริพิทักษ์ (2518) ได้วิจัยไว้คือ มีเนื้อหาด้านรัฐประศาสนศาสตร์ มากที่สุด รองลงมาก็เป็นเนื้อหาด้านเศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา และสาขาอื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวข้อง กับการเรียนการสอนของสถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ เช่น บริหารธุรกิจ สถิติ รวมทั้ง สังคมศาสตร์ประยุกต์อื่น ๆ อันได้แก่ การวิจัยดำเนินงาน และคอมพิวเตอร์

ส่วนงานวิจัยของ ✓ ชลทิชา ลุทธิรัตนตรกุล (2521) เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา วารสารห้องสมุดของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย ตั้งแต่ ฉบับที่ 1 ปีที่ 1 พ.ศ. 2500 ถึง ฉบับที่ 6 ปีที่ 19 พ.ศ. 2518 ผลการวิจัยปรากฏว่าในช่วงปีต่าง ๆ บทความส่วนใหญ่มีเนื้อหา ดังนี้คือ พ.ศ. 2500-2504 ห้องสมุดโรงเรียน พ.ศ. 2505-2509 ประวัติบรรณารักษ์ นักเขียน และงานประพันธ์ พ.ศ. 2510-2514 ห้องสมุดมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย และ วรรณกรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น พ.ศ. 2515-2518 หลักการบริหารและการดำเนินงานห้องสมุด นอกจากนี้ยังรายงานให้ทราบถึงบทความกลุ่มย่อยต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาที่พบมากในแต่ละกลุ่มใหญ่ และ เรียงตามลำดับปริมาณที่พบด้วย

✓ สำหรับงานวิจัยของ พรรณพิมล กุลบุญ และ ชลทิชา ลุทธิรัตนตรกุล (2525) เป็นการศึกษาถึงสถานภาพของวารสารวิชาการที่ตีพิมพ์โดยคณะต่าง ๆ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่าลักษณะเนื้อหาของบทความที่ปรากฏในวารสารสามารถสนองวัตถุประสงค์ของ วารสารที่ได้กำหนดไว้ต่าง ๆ กัน ซึ่งส่วนใหญ่เน้นในการเผยแพร่ผลงานวิชาการ นอกจากนั้น บางคณะและสถาบันยังใช้วารสารเป็นสื่อในการเผยแพร่กิจกรรม และรายงานการดำเนินงาน ของสถาบันในรอบปีอีกด้วย

จะเห็นได้ว่า งานวิจัยของสมพิศ ดุศรีพิทักษ์ (2518) ชลธิชา ลุทธินิรันดรกุล (2521) และ บุญทา วิศว์ไพศาล (2525) เป็นงานวิจัยที่วิเคราะห์เนื้อหาเพียงรายการเดียว โดยศึกษาถึงลักษณะเนื้อหาของวารสารที่นำมาวิเคราะห์อย่างละเอียดว่าเน้นหนักสาขาวิชาใดบ้าง และถ้าเป็นวารสารที่มีสาขาวิชาเดียว ดังเช่นวารสารห้องสมุดซึ่งเป็นวารสารสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ก็จะศึกษาให้ละเอียดว่าในช่วงปีใดมีบทความเน้นหนักในด้านหัวข้อวิชาใด ในขณะที่งานวิจัยของ พรรณพิมล กุลบุญ และ ชลธิชา ลุทธินิรันดรกุล (2525) ซึ่งเป็นการศึกษาถึงวารสารหลายรายการ จะศึกษาลักษณะเนื้อหาของวารสารอย่างกว้าง ๆ ว่ามีลักษณะเป็นบทความชนิดใดและลักษณะเนื้อหาของบทความที่นำมาลงสนองวัตถุประสงค์ของวารสารนั้น ๆ หรือไม่

2. ผู้เขียนบทความ

งานวิจัย ของ สมพิศ ดุศรีพิทักษ์ (2518) พบว่า ผู้เขียนบทความเป็นข้าราชการ และมีระดับการศึกษาขั้นปริญญาเอกมากที่สุด รองลงมาเป็นปริญญาโท

งานวิจัยของ บุญทา วิศว์ไพศาล (2525) พบว่า ผู้เขียนบทความมาจากผู้รู้ในวงการต่าง ๆ ซึ่งมีทั้งอาจารย์ นักวิชาการ และผู้ประกอบการต่าง ๆ ซึ่งผู้เขียนที่สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์เขียนบทความมากเป็นอันดับที่ 1 รองลงมาผู้เขียนที่สังกัดธนาคาร หน่วยงานธุรกิจ เอกชน และอื่น ๆ เขียนบทความมากเป็นอันดับที่ 2 รองอันดับที่ 3 มาจากผู้เขียนที่สังกัดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และสำรวจถึงผู้เขียนที่สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ พบว่าผู้เขียนบทความมาจากคณะรัฐประศาสนศาสตร์ 23.17% สำนักวิจัย 20.73% และสำนักบรรณสารการพัฒนา 2.44%

ส่วนงานวิจัยของ ชลธิชา ลุทธินิรันดรกุล (2521) พบว่าจากจำนวนผู้เขียนทั้งหมด 128 คน มี 29 คน ซึ่งมีผลงานเขียนลงในวารสารห้องสมุดมากกว่า 3 บทความ แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนบทความวารสารห้องสมุดยังอยู่ในวงจำกัด คือเป็นบุคคลที่ดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยหรือบุคคลในคณะกรรมการจัดทำวารสาร ในจำนวน

29 คนนี้ มี 8 คน ที่จัดว่าเป็นบรรณารักษ์อาวุโส จากจำนวน
10 คน ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการห้องสมุดบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย ผู้เขียนทั้ง
29 คนนี้อาจจัดได้ว่าเป็นผู้เขียนบทความหลักของวารสารห้องสมุดตั้งแต่เริ่มแรกสักว่า (ชลธิชา
สุทธินิรันดรกุล 2521 : 167-168)

สำหรับงานวิจัยของ พรรณพิมล กุลบุญ และ ชลธิชา สุทธินิรันดรกุล (2525)
พบว่า ผู้เขียนบทความของวารสารวิชาการทั้งหมดเห็นได้ชัดว่า ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ใน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งนี้เป็นเพราะอาจารย์จำเป็นต้องลงผลงานวิชาการเพื่อใช้ในการ
ขอตำแหน่งทางวิชาการ และจากการที่ไม่มีเงินค่าตอบแทนให้กับผู้เขียนวารสารส่วนใหญ่จึงไม่
สามารถดึงดูดผู้เขียนจากภายนอกมหาวิทยาลัยได้มาก

สรุปได้ว่า งานวิจัยที่ศึกษาถึงผู้เขียนบทความในวารสารนั้นจะกล่าวถึง ภูมิหลัง
ด้านการศึกษาของผู้เขียนบทความ ดังเช่น งานวิจัยของ สมพิศ ดุศรีพิทักษ์ (2518) หรือ
วิเคราะห์ว่าผู้เขียนบทความหลักของวารสารว่าเป็นใครซึ่งเห็นได้จากงานวิจัยของ ชลธิชา
สุทธินิรันดรกุล (2521) ส่วนงานวิจัยของ บุญทา วิศว์ไพศาล (2525) และของ
พรรณพิมล กุลบุญ และ ชลธิชา สุทธินิรันดรกุล (2525) จะทราบได้ว่าผู้เขียนส่วนใหญ่
มาจากที่ใด เป็นอาจารย์หรือนักวิชาการ ในหน่วยงานที่ออกวารสารเป็นส่วนใหญ่หรือเป็น
บุคคลภายนอก

สำหรับวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์เนื้อหาวารสารเพียงรายการ
เดียวคือ วารสารธรรมศาสตร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาบทความที่ปรากฏในวารสารธรรมศาสตร์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. เพื่อสำรวจปริมาณบทความในแต่ละแขนงวิชาที่ปรากฏในวารสารธรรมศาสตร์
2. เพื่อสำรวจว่าผู้เขียนบทความในวารสารธรรมศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์

นักวิชาการ นักวิจัย หรือนักศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หรือบุคคลภายนอก

3. เพื่อศึกษาขอบเขตของเนื้อหาบทความว่าสอดคล้องกับแขนงวิชาที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์หรือไม่

4. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาบทความว่าตรงตามวัตถุประสงค์ของการตีพิมพ์วารสารธรรมศาสตร์หรือไม่

5. เพื่อศึกษาแนวโน้มของเนื้อหาบทความในแต่ละช่วงความรับผิดชอบของบรรณาธิการในแต่ละสมัย

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งสำรวจและวิเคราะห์เนื้อหาบทความในวารสารธรรมศาสตร์ ตั้งแต่ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2514 ถึงปีที่ 11 ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2525 โดยเลือกบทความที่มีลักษณะดังนี้ คือ

เป็นบทความที่ผู้เขียนได้เรียบเรียงหรือเขียนขึ้นใหม่เพื่อแสดงความคิดเห็น บอกลำ หรือ เขียนขึ้นเพื่อเสนอต่อที่ประชุมทางวิชาการ การสัมมนา หรือ เพื่อแสดงปาฐกถา แต่มิใช่ บทความที่เป็นบทความแปล บทความที่เน้นการวิจารณ์หนังสือเฉพาะเล่มแต่มีเนื้อหามากกว่าบทวิจารณ์หนังสือ (ซึ่งมักจะปรากฏอยู่ในคอลัมน์บทความปริทัศน์) และมิใช่บทที่กล่าวรายงานการประชุมทางวิชาการ

วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2514 ถึง ปีที่ 11 ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2525 มีจำนวนบทความทั้งหมด 322 บทความ บทความที่ใช้มีลักษณะข้างต้นและเป็นกลุ่มประชากรในการวิเคราะห์ มีทั้งหมด 275 บทความ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลุ่มมติฐาน

1. ปริมาณเนื้อหาบทความในวารสารธรรมศาสตร์จะมีเนื้อหาในสาขาวิชารัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และ ประวัติศาสตร์เป็นส่วนมาก
2. ผู้เขียนบทความในวารสารธรรมศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์
3. เนื้อหาบทความในวารสารธรรมศาสตร์มีความสอดคล้องกับแขนงวิชาที่เปิดสอน ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4. เนื้อหาบทความในวารสารธรรมศาสตร์ตรงกับวัตถุประสงค์ของการตีพิมพ์วารสารธรรมศาสตร์
5. แนวโน้มของเนื้อหาบทความในแต่ละช่วงความรับผิดชอบของบรรณาธิการ มีความแตกต่างกันไปตามนโยบายของบรรณาธิการในแต่ละสมัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้
2. ศึกษาประวัติความเป็นมาของวารสารธรรมศาสตร์ โดยการสัมภาษณ์บรรณาธิการ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดทำวารสาร
3. สืบค้นและรวบรวมบทความในวารสารธรรมศาสตร์ ตั้งแต่ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2514 ถึงปีที่ 11 ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2525 และเลือกเฉพาะบทความที่มีลักษณะดังที่กล่าวมาแล้วในส่วนขอบเขตของการวิจัย เพื่อใช้เป็นประชากรสำหรับการวิเคราะห์เนื้อหา

4. สร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหาบทความโดยศึกษาขอบเขตของแขนงวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จากคู่มือการศึกษาชั้นปริญญาตรี 2525-2526 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างตารางวิเคราะห์เนื้อหา ในคู่มือจะระบุถึงหลักสูตรของแต่ละคณะ และในหลักสูตรของคณะจะมีรายละเอียดแนวส่งเขปของแต่ละวิชา ในกรณีที่ผู้วิจัยไม่อาจวินิจฉัยการจำแนกเนื้อหาบทความได้ ก็ขอความร่วมมือสอบถามจากผู้ที่มีความรู้ในสาขาวิชานั้น ๆ
5. อ่านและวิเคราะห์เนื้อหาบทความ จำนวน 275 บทความ ลงในตารางวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้สร้างไว้
6. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ แยกแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ
7. นำเสนอข้อมูล สรุป และรายงานผลการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบขอบเขตเนื้อหาบทความในแขนงวิชาต่าง ๆ ที่ปรากฏในวารสารธรรมศาสตร์
2. ทำให้ทราบปริมาณและแนวโน้มเกี่ยวกับแขนงวิชาของบทความที่ปรากฏในวารสารธรรมศาสตร์ ระหว่างปี พ.ศ. 2514 ถึง พ.ศ. 2525
3. ทำให้ทราบว่าผู้เขียนบทความในวารสารธรรมศาสตร์ส่วนใหญ่เป็น อาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย หรือนักศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หรือบุคคลภายนอก
4. เป็นแนวทางสำหรับผู้จัดทำวารสารธรรมศาสตร์ในการพิจารณาคัดเลือกบทความหรือกระตุ้นให้มีการเขียนบทความในแขนงวิชาต่าง ๆ ให้สมดุลกัน
5. เพื่อประโยชน์ในการให้บริการแนะนำการอ่านแก่ผู้สนใจบทความในวารสารธรรมศาสตร์
6. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับนักวิจัยและบรรณารักษ์ที่สนใจศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาวารสารและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

บทความ หมายถึง เรื่องใด ๆ ที่มีใจเป็นคอสม์ประจำในวารสาร ส่วนข่าวความเคลื่อนไหวกิจกรรมต่าง ๆ สรุปรายงานการประชุมรวมทั้งบทบรรณาธิการ ฯลฯ ไม่ถือเป็นบทความ บทความหนึ่ง ๆ จะมีผู้เขียนแต่ละคนในเรื่องแตกต่างกันไป ในกรณีที่บทความนั้นผู้เขียนร่วมกัน แต่ไม่แยกงานเขียนให้เห็นอย่างเด่นชัด ก็ถือว่าเป็นเพียงบทความเดียว (ขลทิษา สุทธิรัตน์กุล 2521 : 9) และเป็นบทความที่มีลักษณะตามที่ระบุไว้ในส่วนขอบเขตของการวิจัย

แขนงวิชา หมายถึง สาขาวิชาต่าง ๆ ที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งหมายถึงวิชาพื้นฐานทั่วไป (ได้แก่ วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และภาษา) วิชาเฉพาะหรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าสาขาวิชาเอกซึ่งเป็นสาขาวิชาของคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อันได้แก่สาขาวิชานิติศาสตร์ สาขาวิชาพาณิชยศาสตร์และการบัญชี สาขาวิชารัฐศาสตร์ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ สาขาวิชาวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน สาขาวิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา และสาขาวิชาเอกของคณะศิลปศาสตร์ อีก 11 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาคณิตศาสตร์ สาขาวิชาจิตวิทยา สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ สาขาวิชาประวัติศาสตร์ สาขาวิชาปรัชญา สาขาวิชาภาษาศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ สาขาวิชาภาษาและวรรณคดีอังกฤษ สาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส สาขาวิชาภาษาไทย และสาขาวิชาสถิติ รวมทั้งสาขาวิชาโทของคณะศิลปศาสตร์ อีก 7 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาภาษาจีน สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น สาขาวิชาภาษาเยอรมัน สาขาวิชาภาษารूसเซีย สาขาวิชาการละคอน สาขาวิชาศาสนา และสาขาวิชาภูมิศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีวิชาเลือกเสรีอีก 1 สาขาวิชา คือสาขาวิชาวิทยาคาสตร์ (ธรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัย 2525)